

IFAU

Institutet för arbetsmarknads- och
utbildningspolitisk utvärdering

Rösträtt och ungdomars kunskap om politik

Olof Rosenqvist

RAPPORT 2016:7

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) är ett forskningsinstitut under Arbetsmarknadsdepartementet med säte i Uppsala. IFAU ska främja, stödja och genomföra vetenskapliga utvärderingar. Uppdraget omfattar: effekter av arbetsmarknads- och utbildningspolitik, arbetsmarknadens funktionssätt och arbetsmarknadseffekter av socialförsäkringen. IFAU ska även sprida sina resultat så att de blir tillgängliga för olika intressenter i Sverige och utomlands.

IFAU delar även ut forskningsbidrag till projekt som rör forskning inom dess verksamhetsområden. Forskningsbidragen delas ut en gång per år och sista dag för ansökan är den 1 oktober. Eftersom forskarna vid IFAU till övervägande del är nationalekonomer, ser vi gärna att forskare från andra discipliner ansöker om forskningsbidrag.

IFAU leds av en generaldirektör. Vid institutet finns ett vetenskapligt råd bestående av en ordförande, institutets chef och fem andra ledamöter. Det vetenskapliga rådet har bl.a. som uppgift att lämna förslag till beslut vid beviljandet av forskningsbidrag. Till institutet är även en referensgrupp knuten där arbetsgivar- och arbetstagersidan samt berörda departement och myndigheter finns representerade.

Rapporterna finns även i tryckt format. Du kan beställa de tryckta rapporterna via telefon eller mejl. Se nedanstående kontaktinformation.

Postadress: Box 513, 751 20 Uppsala
Besöksadress: Kyrkogårdsgatan 6, Uppsala
Telefon: 018-471 70 70
Fax: 018-471 70 71
ifau@ifau.uu.se
www.ifau.se

IFAU har som policy att en uppsats, innan den publiceras i rapportserien, ska seminariebehandlas vid IFAU och minst ett annat akademiskt forum samt granskas av en extern och en intern disputerad forskare. Uppsatsen behöver dock inte ha genomgått sedvanlig granskning inför publicering i vetenskaplig tidskrift. Syftet med rapportserien är att ge den ekonomiska politiken och den ekonomisk-politiska diskussionen ett kunskapsunderlag.

Rösträtt och ungdomars kunskap om politik^a

av

Olof Rosenqvist^b

2016-03-16

Sammanfattning

Rapporten studerar om möjligheten att rösta motiverar ungdomar att lära sig mer om politik. Genom att jämföra gymnasiebetygen i samhällskunskap för de ungdomar som fyllde 18 år precis före respektive precis efter ett val kan jag skatta den kausala effekten av möjligheten att rösta vid tidig ålder på politisk kunskap vid utgången av gymnasiet. Resultaten visar entydigt att den tidiga rösträtten inte ger ökade kunskaper i samhällskunskap. Detta tyder på att en sänkt rösträttsålder, exempelvis till 16 år, inte skulle ge ökad motivation att lära sig mer om politik bland de berörda ungdomarna.

^a Jag vill tacka Karl-Oskar Lindgren, Erik Lindqvist, Martin Lundin, Oskar Nordström Skans, Lena Hensvik samt seminariedeltagare vid IFAU för värdefulla synpunkter under arbetets gång. Denna rapport är en sammanfattning av IFAU Working paper 2016:6.

^b IFAU och Nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet. olof.rosenqvist@ifau.uu.se

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
2	Tidigare forskning.....	5
2.1	Ungdomar och politik.....	5
2.2	Begreppet politisk kunskap.....	6
3	Data.....	7
3.1	Mått på politisk kunskap.....	7
3.2	Val och rösträttströsklar.....	9
3.3	Deskriptiv statistik.....	12
4	Hur mäts effekten av möjligheten att rösta?.....	13
5	Resultat.....	14
5.1	Hur trovärdig är den empiriska ansatsen?.....	15
5.2	Effekten av möjligheten att rösta på politisk kunskap.....	17
6	Slutsatser.....	20
	Referenser.....	22
	Appendix A.....	24

1 Inledning

Rätten att rösta är en central mänsklig rättighet. Därför är det av yttersta vikt att begränsningar i denna rättighet är väl motiverade. Den typiska rösträttsåldern runt om i världen är 18 år vilket innebär att en stor del av befolkningen i många länder saknar rösträtt (se Central Intelligence Agency 2015). Denna begränsning motiveras ofta med argument som bygger på att yngre individer saknar den politiska kunskap och mognad som behövs för att röstning ska vara meningsfullt. Men är det här argumentet verkligen gångbart eller borde rösträttsåldern i själva verket sänkas till exempelvis 16 år?

Det här är en fråga som både forskare och politiker har ställt sig under senare tid. Flera länder har under de senaste åren introducerat rösträtt för 16-åringar (Österrike 2007, Argentina 2012 och Skottland 2015) och även i Sverige finns förslag om att en rösträttsålder på 16 år ska testas i närtid.¹ Givet den rådande debatten om rösträttsåldern och det etiska dilemma som rösträttsbegränsningen innebär är det av stor betydelse att få kunskap om den genomsnittliga politiska kunskapen hos olika åldersgrupper samt de effekter som en sänkt rösträttsålder skulle kunna få.

Det finns två publicerade studier som har studerat den här frågan i detalj baserat på enkätundersökningar i Storbritannien respektive Österrike. Chan och Clayton (2006) genomförde studien i Storbritannien som bygger på data som samlades in vid olika tidpunkter under 1990-talet samt 2001. Wagner m.fl. (2012) som genomförde studien i Österrike bygger istället sina resultat på lite färskare data från 2009, d.v.s. efter sänkningen av rösträttsåldern till 16 år som genomfördes 2007. Det intressanta med dessa två studier är att de når fundamentalt olika slutsatser.

Chan och Clayton (2006) menar att 16-åringar har betydligt lägre politisk kunskap än sina några år äldre kamrater och att det därför vore skadligt för demokratin att låta dem rösta. Wagner m.fl. (2012) hävdar istället att 16-åringar är minst lika kapabla som 18-åringar när det gäller att känna till politiska alternativ och rösta på det parti som står närmast de egna preferenserna. Baserat på dessa resultat menar Wagner m.fl. (2012) att rösträtt för 16-åringar går att motivera och att det är ett naturligt steg att ta för övriga länder i Europa. Wagner m.fl. (2012) argumenterar också för att deras resultat är mer trovärdiga än de i Chan och Clayton (2006) eftersom de undersöker 16-åringar som faktiskt har rösträtt. De menar att man inte kan förvänta sig att 16-åringar utan rösträtt ska ha samma nivå av politisk kunskap som 18-åringar med rösträtt

¹ Se Wästberg (2016). Olle Wästberg är ordförande i Demokratiutredningen som enligt Wästberg kommer föreslå en försöksverksamhet med 16 års rösträttsålder i kommunalvalen i vissa kommuner 2018 och 2022.

eftersom incitamenten att bli välinformerad om politiska alternativ skiljer sig åt. Således hävdar Wagner m.fl. (2012) att skillnaden i slutsatserna mellan deras studie och Chan och Clayton (2006) åtminstone delvis kan förklaras av att Storbritannien och Österrike har olika rösträttsåldrar (18 år respektive 16 år). Om det är så att den politiska kunskapen hos ungdomar ökar när de får chansen att rösta så innebär det ett starkt argument till fördel för en sänkt rösträttsålder eftersom 16-åringar, även om de har för låg kunskap innan sänkningen, kanske når upp till en acceptabel nivå efter sänkningen eftersom de då är mer motiverade.

Men det är riskabelt att dra denna slutsats enbart på grundval av resultaten i Chan och Clayton (2006) och Wagner m.fl. (2012) eftersom det kan finnas andra skillnader än just rösträttsåldern mellan de två länderna som påverkar hur mycket 16-åringarna i de respektive länderna kan om politik. Man kan till exempel tänka sig att skillnader i utbildningssystemet kan bidra till skillnader i 16-åringarnas politiska kunskap. Eftersom frågan är av så stor vikt kräver den en mer noggrann behandling där den kausala effekten av möjligheten att rösta vid tidig ålder på politisk kunskap vid tidig ålder kan skattas. Syftet med den här rapporten är att göra ett sådant bidrag till litteraturen. Konceptuellt sett behöver följande fråga besvaras: Om man gör ett experiment med ett tvillingpar där den ena tvillingen får rösta strax efter att hen fyllt 16 år medan den andra tvillingen får rösta för första gången strax efter att hen fyllt 18 år, kommer då tvillingen som fick rösta vid 16 års ålder uppvisa högre nivåer av politisk kunskap vid 16 års ålder än den andra tvillingen?

I den här rapporten försöker jag efterlikna denna hypotetiska situation genom att studera ungdomar i Sverige som fyllde 18 år precis innan respektive precis efter ett val. Dessa ungdomar är i genomsnitt väldigt lika, med avseende på tidigare studieresultat och föräldrarnas egenskaper, men tidpunkten för deras första möjlighet att rösta skiljer sig åt med flera år. Genom att jämföra gymnasiebetygen i samhällskunskap (som fungerar som mitt huvudsakliga mått på politisk kunskap) för de ungdomar som fyllde 18 år precis före respektive precis efter ett val kan jag skatta den kausala effekten av möjligheten att rösta vid tidig ålder på politisk kunskap vid utgången av gymnasiet.

Resultaten visar entydigt att 18-åringar som får chansen att rösta inte växer med uppgiften, istället visar analyserna att deras kunskaper i samhällskunskap vid utgången av gymnasiet ligger i linje med kunskaperna hos deras jämnåriga kamrater som inte fick rösta. Denna slutsats bygger visserligen på forskning på 18-åringar men tyder ändå på att en sänkt rösträttsålder, exempelvis till 16 år, inte skulle ge ökad motivation att lära sig mer om politik bland de berörda ungdomarna.

Rapporten i sin helhet är upplagd på följande sätt: I avsnitt 2 går jag kortfattat igenom tidigare forskning på området och definierar även begreppet *politisk kunskap* och beskriver hur det normalt sett mäts. Avsnitt 3 innehåller information om de data och utfallsmått som ingår i den här rapporten samt en genomgång av de rösträttströsklar som används. I avsnitt 4 förklarar jag den empiriska ansatsen och går igenom de antaganden som måste vara uppfyllda för att en kausal effekt ska kunna skattas. Avsnitt 5 innehåller empiriska tester av dessa antaganden samt rapportens huvudsakliga resultat. I avsnitt 6 sammanfattar jag rapportens bidrag och presenterar slutsatserna.

2 Tidigare forskning

I det här avsnittet går jag först igenom tidigare forskning om politisk kunskap hos ungdomar samt studier som på olika sätt undersökt hur tidig röstning och politisk socialisering påverkar ungdomar. Sedan diskuterar jag begreppet politisk kunskap (*political knowledge*).

2.1 Ungdomar och politik

Litteraturen kring ungdomars politiska kunskaper och deras reaktioner på politisk socialisering (såsom till exempel röstning) kan grovt delas in i tre delar.

För det första finns det studier som undersökt nivån på ungdomars politiska kunskaper genom enkätundersökningar. De viktigaste bidragen här är Chan och Clayton (2006) och Wagner m.fl. (2012) vars tillvägagångssätt och resultat jag beskrev i avsnitt 1.

För det andra har forskare tidigare använt så kallade rösträttströsklar i USA för att se om möjligheten till tidig röstning påverkar valdeltagande senare i livet. Betydelsefulla bidrag har här gjorts av Meredith (2009), Coppock och Green (under publicering) och Bhatti m.fl. (2016). Den sammantagna slutsatsen från dessa studier är att de ungdomar som fyllde 18 år precis före ett val och utnyttjade den tidiga möjligheten att rösta uppvisar högre valdeltagande i framtida val än de ungdomar som fyllde 18 år något för sent. Det här resultatet indikerar att etablerandet av röstning som en vana tidigt i livet har långtgående konsekvenser för framtida politiskt deltagande.

För det tredje har man undersökt hur ungdomar påverkas av olika typer av politisk socialisering under tonåren. Hart m.fl. (2007) undersökte om gymnasieelever i USA som fick utföra samhällsnyttiga tjänster som en del av sin utbildning blev mer socialt och politiskt engagerade som unga vuxna. De fann ett tydligt positivt samband mellan denna aktivitet under gymnasietiden och valdeltagande och frivilligarbete som unga vuxna och argumenterar därför för att

det är viktigt att ungdomar i tidigt skede får känna sig delaktiga i samhällsbygget. Syvertsen m.fl. (2009) genomförde en experimentell studie på en liten grupp gymnasieelever i USA. Man skapade slumpvis en kontrollgrupp och en behandlingsgrupp där kontrollgruppen fick ta del av den vanliga undervisningen i samhällskunskap medan behandlingsgruppen fick undervisning som speciellt fokuserade på val och det politiska systemet. När forskarna några år senare frågade dessa elever om deras samhällsintresse och samhällsengagemang fann de att behandlingsgruppen uppvisade högre nivåer än kontrollgruppen. En tolkning av resultatet skulle kunna vara att tidig medvetenhet om hur man kan påverka samhället ökar sannolikheten för senare samhällsengagemang av olika slag. Slutligen har Meirick och Wackham (2004) visat att "låtsasval" i skolan kan öka samhällsintresset hos elever. Sammantaget menar Hart och Atkins (2011) att resultatet från de tre studierna ovan starkt talar för att rösträtt från 16 års ålder kan stärka samhällsengagemanget hos ungdomar i den åldern eftersom de tillåts påverka.

Undersökningen i den här rapporten vilar på den tidigare forskningen och använder en kombination av de tidigare angreppssätten. Precis som Meredith (2009), Coppock och Green (under publicering) och Bhatti m.fl. (2016) använder jag rösträttströsklar för att hitta slumpmässig variation i möjligheten till tidigt valdeltagande. Jag studerar sedan om denna variation skapar skillnader i politisk kunskap bland de undersökta ungdomarna vilket är tänkt att bidra till förståelsen av varför Chan och Clayton (2006) och Wagner m.fl. (2012) kommer till så olika slutsatser.

2.2 Begreppet politisk kunskap

Politisk kunskap definieras ofta som den mängd faktauppgifter med politiskt innehåll som finns sparad i en individs långtidsminne (Delli Carpini and Keeter 1996). En person som kan besvara 30 av 30 frågor som rör politiska faktauppgifter anses således besitta större politisk kunskap än en person som bara kan besvara 20 av 30 frågor. Politisk kunskap mäts typiskt sett genom att man låter de undersökta individerna svara sant eller falskt på en mängd påståenden om politiska förhållanden. Påståendena är ofta av typen "Sveriges statsminister heter Stefan Löfven", "Det finns 5 partier i riksdagen", "Det finns 349 riksdagsledamöter" o.s.v. Även om den här typen av frågor inte fångar upp alla relevanta aspekter av politisk kunskap så anses resultaten allmänt vara en god prediktor även för bredare och djupare definitioner av politiskt kunnande.² Chan och Clayton (2006) använder just den här faktabaserade metoden för att

² Butt (2004) visar till exempel att personer med goda politiska faktakunskaper ofta även är skickliga på att bedöma hur olika partier ställer sig i olika frågor.

mäta politisk kunskap medan Wagner m.fl. (2012) mäter politisk kunskap genom de undersökta individernas förmåga att placera partier rätt på en ideologisk högervänsterskala. Måttet på politisk kunskap som används i den här rapporten presenteras i detalj i avsnitt 3.1.

Varför är då politisk kunskap så viktigt i samband med röstning? En grundläggande tanke i en representativ demokrati är att åsikterna som framförs i den lagstiftande församlingen ska spegla medborgarnas åsikter. Men om vissa röstberättigade medborgare har så låg politisk kunskap att de inte kan avgöra vilket politiskt parti som ligger närmast deras egna preferenser så kan de representerade åsikterna skilja sig från medborgarnas fördelning av preferenser. Ett extremt exempel skulle kunna vara någon som, på grund av låg politisk kunskap, röstar på ett parti som vill sänka inkomstskatten medan individen själv egentligen skulle vilja höja den. På så sätt anser till exempel Scharpf (1999) att det kan vara skadligt för den demokratiska legitimiteten att ge rösträtt till individer som kan antas ha låga nivåer av politisk kunskap (till exempel unga personer).

3 Data

I den här studien används svenska registerdata som tillhandahålls av Statistiska centralbyrån, SCB. Det är framförallt två typer av uppgifter från dessa register som är centrala för rapporten. För det första har jag tillgång till exakt födelsedatum för alla som fötts i Sverige under åren 1969–2009. Dessa födelsedatum kan användas för att se om en individ fyllde 18 år precis före respektive precis efter ett val. Med hjälp av denna variabel kan jag alltså avgöra om en individ är ”behandlad” eller inte med avseende på möjlighet att rösta vid tidig ålder. För det andra har jag tillgång till gymnasiebetyg för alla som lämnade den svenska gymnasieskolan under åren 1985–2010 (se avsnitt 3.1 för närmare beskrivning). Med hjälp av dessa filer kan gymnasiebetygen för de ungdomar som fyllde 18 år precis före respektive precis efter ett val jämföras. I övrigt har jag även tillgång till en mängd demografiska variabler samt information om föräldrarnas utbildningsnivå och sysselsättningsstatus.

3.1 Mått på politisk kunskap

Det huvudsakliga måttet på politisk kunskap i denna rapport är gymnasiebetyget i samhällskunskap. En god bild av innehållet i detta ämne ges i det måldokument för kursen Samhällskunskap A som återfinns i Tabell A1 i

Appendix A.³ Två av de åtta mål som beskrivs i dokument är direkt relaterade till begreppet politisk kunskap. Jag syftar på punkterna 3 och 4 som säger att eleverna ska (3) ha kunskaper om det politiska systemets funktion på lokal, regional, nationell och EU-nivå och (4) kunna förstå hur man kan påverka politiska beslut på lokal, regional och nationell nivå, inom EU samt internationellt. Dessutom innehåller flera av de andra målen inslag som kan kopplas till politisk kunskap (jag tänker närmast på punkterna 1, 2 och 8 i Tabell A1). Således bör *åtminstone* 25 procent av betyget i samhällskunskap baseras på elevens prestationer inom området politisk kunskap. Detta innebär att gymnasiebetyget visserligen fångar upp politisk kunskap men på ett oprecist sätt. Konceptuellt har vi då mätfel i utfallsvariabeln vilket inte i sig påverkar värdet på de skattade estimaten men som försämrar den statistiska säkerheten med vilken estimaten skattas. Å andra sidan finns gymnasiebetyget i samhällskunskap tillgängligt för ett väldigt stort antal individer eftersom det hämtas från svenska registerdata. Denna stora datamängd bidrar på ett positivt sätt till den statistiska säkerheten. I relation till Chan och Clayton (2006) och Wagner m.fl. (2012) har jag således ett mer oprecist mått på politisk kunskap men betydligt fler observationer eftersom deras studier baseras på relativt små enkätundersökningar.

Men det finns ett annat problem med gymnasiebetyget i samhällskunskap som har att göra med tidpunkten för betygssättningen. De elever som gick ut gymnasiet fram till och med 1996 fick ett slutbetyg i *ämnet* samhällskunskap vilket innebar att de i teorin kunde påverka sitt betyg ända fram till examens-tillfället. Valen som jag studerar sker i början av årskurs 3 på gymnasiet och om man antar att rösträtten börjar spela roll för eleverna cirka ett år före själva valet så kan de potentiellt vara påverkade av rösträtten under en lång tid innan slutbetyget sätts. Det här är bra för min studie och innebär att det borde vara möjligt att upptäcka en potentiell rösträttseffekt för dessa individer. Problemet uppstår istället för de individer som gick ut gymnasieskolan under perioden 1997–2010. Dessa elever fick betyg i kurser istället för i ämnen och för just samhällskunskap fanns det under denna period tre kurser: Samhällskunskap A, B och C. Alla elever läste Samhällskunskap A medan de högre kurserna i första hand lästes av elever på samhällsvetarprogrammet. En del elever läste Samhällskunskap A under det första året på gymnasiet vilket innebär att de fick sitt betyg innan den potentiella rösträttseffekten kom in i bilden. Beroende på vilken skola man gick och vilket program man läste hände det dock också att

³ Kursen Samhällskunskap A fanns i den svenska gymnasieskolan under perioden 1997–2010. Målen för denna kurs ger sannolikt en bra bild även av den tidigare undervisningen i samhällskunskap.

Samhällskunskap A lästes senare under gymnasieperioden. Jag använder betyget i Samhällskunskap A som mått på politisk kunskap under perioden 1997–2010 men jag beaktar samtidigt problemet ovan genom att även presentera separata resultat för den tidiga perioden (d.v.s. före 1997) då betygssättningen skedde vid en lämpligare tidpunkt. Jag studerar även elever som har betyg i Samhällskunskap B och C separat eftersom de fick sina betyg mot slutet av gymnasieperioden. Tyvärr är dock dessa individer ganska få. Genomgående standardiserar jag betygen inom varje kohort så att medelvärdet är 0 och standardavvikelsen 1.

Eftersom det kan finnas problem med gymnasiebetyget i samhällskunskap undersöker jag även ett alternativt mått på politisk kunskap runt 18 års ålder. Detta alternativa mått baseras på resultatet på delprovet Allmänorientering som fanns med i högskoleprovet under perioden 1977–1995. Individer som skrev provet under det år då de fyllde 18, 19 eller 20 år analyseras. För ungdomar som fyllde 18 år i närheten av Riksdagsvalet 1988 studeras alltså högskoleprov som genomfördes 1988, 1989 eller 1990. Om någon individ skrev provet flera gånger under denna period använder jag resultatet från det första provtillfället som utfall. Delprovet Allmänorientering bestod av 30 flervalfrågor inom ett stort antal olika områden som kunde täcka allt från teknik till kultur (Stage 1985). Stage (1985) uppskattar att ungefär 15 procent av frågorna kan hänföras till området politisk kunskap. Precis som i fallet med gymnasiebetyget i samhällskunskap mäts alltså politisk kunskap på ett relativt oprecist sätt, men detta ska alltså inte påverka storleken på de skattade sambanden utan enbart den statistiska säkerheten. En fördel med det här måttet i relation till gymnasiebetyget i samhällskunskap är att det verkligen mäter faktakunskaper om politik vilket ligger väl i linje med det typiska sättet att mäta politisk kunskap (se avsnitt 2.2). Provresultaten (d.v.s 0–30 poäng) standardiseras inom varje provtillfälle så att medelvärdet är 0 och standardavvikelsen 1.

I Rosenqvist (2016) studerar jag även utfall som är kopplade till studieinriktningar på högskolenivå (till exempel statskunskap) då detta kan tänkas fånga upp politiskt intresse. Här finner jag inga skillnader mellan de ungdomar som fyllde 18 år precis före respektive precis efter ett val.

3.2 Val och rösträttströsklar

Sverige har sedan 1975 haft en rösträttslag som säger att medborgare måste ha fyllt 18 år senast på valdagen för att få rösta (Valmyndigheten 2015). För alla val under perioden 1976–2014 finns det således så kallade rösträttströsklar som skiljer de som fyllde 18 år precis innan valet från de som fyllde 18 år precis efter valet. Dessa rösträttströsklar skapar lokala experiment där tidpunkten för

första möjligheten att rösta varierar för individer som i alla andra avseenden bör vara i genomsnitt lika.

Som nämndes i det inledande stycket av avsnitt 3 kan jag observera födelse-datum för individer som föddes tidigast 1969. Det innebär att rösträttströskeln för valet 1988 är den första tröskeln som kan användas i studien. I den andra änden av tidslinjen är jag istället begränsad av det faktum att jag bara kan observera utfall fram till och med år 2010. Således är valet 2006 det sista riksdagsvalet som kan användas i studien. Tabell 1 nedan visar alla val i Sverige under perioden 1988–2006. Förutom de ovan beskrivna begränsningarna tillämpar jag två ytterligare restriktioner när det gäller urvalet av val som används i studien. För det första vill jag inte använda rösträttströsklarna som hör till Europaparlamentsvalen eftersom de har så lågt valdeltagande. Det är osannolikt att dessa val väcker någon större motivation att lära sig mer om politik bland de röstberättigade ungdomarna givet de låga röstetalen. För det andra undviker jag att använda val som tätt följs av ett annat val med högt valdeltagande eftersom de som fyllde 18 år precis efter det första valet då får sin första möjlighet att rösta kort därefter. Detta är anledningen till att jag inte använder riksdagsvalet 1994. Sammantaget används således sju val i den här rapporten vilket framgår av Tabell 1: riksdagsvalet 1988, riksdagsvalet 1991, folkomröstningen 1994, riksdagsvalet 1998, riksdagsvalet 2002, folkomröstningen 2003 samt riksdagsvalet 2006.

Tabell 1 Val i Sverige 1988–2006

Typ av val	Datum för valet	Rösträtt för födda senast	Valdeltagande	Används i studien
Riksdag	1988-09-18	1970-09-18	86,0 %	Ja
Riksdag	1991-09-15	1973-09-15	86,7 %	Ja
Riksdag	1994-09-18	1976-09-18	86,8 %	Nej
Folkomröstning ^a	1994-11-13	1976-11-13	83,3 %	Ja
Europa	1995-09-17	1977-09-17	41,6 %	Nej
Riksdag	1998-09-20	1980-09-20	81,4 %	Ja
Europa	1999-06-13	1981-06-13	38,8 %	Nej
Riksdag	2002-09-15	1984-09-15	80,1 %	Ja
Folkomröstning ^b	2003-09-14	1985-09-14	82,6 %	Ja
Europa	2004-06-13	1986-06-13	37,9 %	Nej
Riksdag	2006-09-17	1988-09-17	81,9 %	Ja

Not: a= folkomröstning om EU-medlemskap, b= folkomröstning om införandet av euron som valuta. Information om valdeltagande kommer från SCB (2015).

För att undvika de problem som kan uppstå när man jämför ungdomar från olika årskurser studerar jag bara individer som är födda under samma år. Den

grupp av individer som föddes år 1976 men som inte hade rösträtt i folkomröstningen 1994 är alltså födda någon från och med den 14 november 1976 till och med den 31 december 1976. Det här är en period av 48 dagar och jag tillämpar samma längd på perioden för de ungdomar som fyllde 18 år innan valet vilket innebär att de är födda någon gång från och med den 27 september 1976 till och med den 13 november 1976. Eftersom inget val sker senare på året än folkomröstningen 1994 kan jag tillämpa samma urvalsrestriktion för alla övriga val utan att urvalet kommer att baseras på personer som är födda olika kalenderår. Jag gör detta för att skapa ett konsekvent urval för alla val. Tabell 2 nedan förtydligar vilka födelsedatum som använts när jag byggt upp min kärndatamängd.

Tabell 2 Födelsedatum för de undersökta individerna

Val	Fyllde 18 år innan val	Fyllde 18 år efter val
Riksdag 1988	1970-08-02–1970-09-18	1970-09-19–1970-11-05
Riksdag 1991	1973-07-30–1973-09-15	1973-09-16–1973-11-02
Folkomröstning 1994	1976-09-27–1976-11-13	1976-11-14–1976-12-31
Riksdag 1998	1980-08-04–1980-09-20	1980-09-21–1980-11-07
Riksdag 2002	1984-07-30–1984-09-15	1984-09-16–1984-11-02
Folkomröstning 2003	1985-07-29–1985-09-14	1985-09-15–1985-11-01
Riksdag 2006	1988-08-01–1988-09-17	1988-09-18–1988-11-04

Not: Alla perioder består av 48 dagar.

För varje individ har jag sedan beräknat avståndet, mätt i antal dagar, mellan individens födelsedatum och tröskeldatumet för det relevanta valet. Om individen föddes innan tröskeldatumet genereras ett negativt tal och vice versa. Avståndet 0 innebär att en individ föddes precis på tröskeldatumet och således fyller 18 år på valdagen vilket medför att hen alltså har rösträtt i valet. Avståndsvärdena för de ungdomar som hade rösträtt går således från -47 till och med 0 medan avståndsvärdena för de ungdomar som inte hade rösträtt går från 1 till och med 48. Ett problem med att arbeta med exakta födelsedatum är att det kan finnas skillnader mellan individer beroende på om de fötts under en helg eller på en vardag. Dickert-Conlin och Elder (2010) har nämligen visat att socioekonomiskt starkare föräldrar oftare föder barn på vardagar. Om individer med avståndsvärdet 0 i stor utsträckning fötts på en vardag medan individer med avståndsvärdet 1 i stor utsträckning fötts på en helg kan det alltså uppstå skillnader i skolresultat mellan individerna som inte har någonting med rösträtt att göra eftersom deras föräldrabakgrund i genomsnitt kan vara väldigt olika. För att undvika detta problem har jag aggregerat upp observationerna till hela veckor. Individer med avståndsvärdena -6–0 förs då till veckonumret 0 medan

individer med avståndsvärdena 1–7 förs till veckonumret 1 o.s.v. Fortfarande är icke-positiva veckonummer förknippade med rösträtt medan positiva veckonummer är förknippade med att inte ha rösträtt.

3.3 Deskriptiv statistik

I Tabell 3 redovisar jag deskriptiv statistik över centrala variabler för min kärndatamängd. Statistiken täcker de individer som föddes på något av de datum som specificeras i Tabell 2 och redovisas separat för de som fyllde 18 år precis före (Rösträtt) respektive precis efter (Ej rösträtt) ett val. Totalt studeras 172 283 personer i den här rapporten varav 87 977 hade rösträtt och 84 306 inte hade rösträtt. Skillnaden i antal observationer förklaras av det nästan alltid föds färre barn mot slutet av ett år. I datamängden finns det något fler män än kvinnor men det finns i princip ingen könsskillnad mellan de två rösträttsgrupperna. Tabell 3 visar också att de som fyllde 18 år precis efter ett val fick vänta ungefär tre år på sin första möjlighet att rösta i ett inhemskt val. På grund av att de föddes något för sent blev alltså deras röstningsdebut avsevärt förskjuten.

De som fyllde 18 år precis innan ett val hade redan i årskurs 9 bättre betyg i genomsnitt än de som fyllde 18 år precis efter ett val. Detta är inte förvånande eftersom individer födda tidigt på året typiskt sett lyckas bättre i skolan än individer födda sent på året.⁴ När det gäller föräldrarnas egenskaper, som är mätta när ungdomarna är 15 år, finns det inga större skillnader mellan de två rösträttsgrupperna. Jag kallar dessa variabler för förutbestämda variabler eftersom de mäts innan rösträtten kan antas komma in i bilden.

Utfallsvariablerna som redovisas i botten av Tabell 3 visar att de som fyllde 18 år strax innan ett val i genomsnitt hade högre gymnasiebetyg i samhällskunskap och bättre resultat på högskoleprovets delprov i Allmänorientering än de som fyllde 18 år strax efter ett val.⁵ Skillnaderna är dock relativt små. Skillnaderna ligger visserligen i linje med hypotesen om en rösträttseffekt men skulle också kunna förklaras av att individer födda tidigt på året normalt sett lyckas bättre i skolan än de som föds sent (precis som vi såg för betygen i årskurs 9). För att identifiera en potentiell skillnad som enbart kan förklaras med hjälp av en rösträttseffekt behöver jag fokusera analysen till området i

⁴ Jag har inte tillgång till slutbetyg från årskurs 9 för de individer som fyllde 18 år 1988 varför andelen av kärndatamängden med data bara ligger på 81 procent (kolumn 1).

⁵ Eftersom inte alla individer från de studerade kohorterna slutförde gymnasiet är det bara knappt 70 procent som har gymnasiebetyg i samhällskunskap. Eftersom högskoleprovets delprov i Allmänorientering fanns med för sista gången 1995 är det av naturliga skäl få individer som har data på den variabeln. Bland de individer som fyllde 18 år 1988, 1991 eller 1994 ligger motsvarande siffra på cirka 20 procent.

omedelbar anslutning till rösträttströskeln, och den empiriska strategi som används för att göra detta beskrivs i avsnitt 4.

Tabell 3 Deskriptiv statistik

Kolumn	(1)	(2)	(3)	(4)
Variabler	Andel med data	Alla	Rösträtt	Ej rösträtt
<i>Demografi</i>				
Man	1	0,514	0,514	0,513
Ålder vid första röstningsmöjlighet	1	19,532	18,065	21,064
<i>Förutbestämda variabler</i>				
Totalbetyg, årskurs 9	0,812	-0,038	-0,026	-0,050
Samhällskunskapsbetyg, årskurs 9	0,812	-0,027	-0,018	-0,037
Mor högskoleutbildning minst 3 år	0,982	0,135	0,135	0,135
Far högskoleutbildning minst 3 år	0,945	0,142	0,143	0,142
Mor sysselsatt	0,983	0,856	0,858	0,854
Far sysselsatt	0,951	0,879	0,879	0,880
<i>Utfallsvariabler</i>				
Samhällskunskap, gymnasiebetyg	0,677	-0,015	-0,009	-0,020
Allmänorientering, högskoleprov	0,084	-0,248	-0,238	-0,258
Observationer	172 283	172 283	87 977	84 306

Not: Andel med data gäller för kolumn (2) "Alla". Alla betygsnitt är standardiserade inom kohorter med medelvärdet 0 och standardavvikelsen 1. Högskoleprovets delprov i Allmänorientering är standardiserat inom provtillfälle med medelvärdet 0 och standardavvikelsen 1.

4 Hur mäts effekten av möjligheten att rösta?

Jag analyserar datamaterialet med hjälp av en så kallade regressionsdiskontinuitetsmetod (*regression discontinuity*) vilket innebär att jag studerar om sambandet mellan födelsedatum (aggregerat till veckonivå) och gymnasiebetyg i samhällskunskap uppvisar ett hopp precis där gränsen för rösträtt går.⁶ I princip skulle man kunna göra en enkel jämförelse mellan de ungdomar som fyllde 18 år på valdagen och de som fyllde 18 år en dag senare. Men observationerna precis där är för få och därför breddar jag observationsfönstret och predicerar istället värden precis vid gränsdatumet.

Metoden består i korthet av två steg. Först skattas ett lokalt linjärt samband mellan födelsedatumet och gymnasiebetyget i samhällskunskap för de

⁶ Se Lee och Lemieux (2010) för en grundlig genomgång av denna metod och de antaganden den baseras på.

ungdomar som fyllde 18 år precis innan ett val.⁷ Detta lokala linjära samband kommer skära gränsvärdet i en viss punkt och denna punkt motsvarar betyget i samhällskunskap för de ungdomar som fyllde 18 år just på valdagen (se linjen som närmar sig gränsvärdet från den negativa sidan i Figur 2). I ett andra steg skattas ett lokalt linjärt samband mellan födelsedatumet och gymnasiebetyget i samhällskunskap för de ungdomar som fyllde 18 år precis efter ett val. Genom att följa detta samband fram till tröskeldatumet kan man få fram ett värde på det genomsnittliga betyget i samhällskunskap för de ungdomar som fyllde 18 år bara någon dag för sent (se linjen som närmar sig gränsvärdet från den positiva sidan i Figur 2). Om dessa linjer som dras mot gränsdatumet möts i samma punkt finns ingen effekt av rösträtt utan gymnasiebetyget i samhällskunskap utvecklas kontinuerligt över tröskelvärdet. Om linjerna istället uppvisar ett hopp (diskontinuitet) vid gränsdatumet på så sätt att linjen från rösträttsidan skär gränsen vid ett högre värde än linjen från icke-rösträttsidan finns det en positiv rösträttseffekt.

Ett centralt antagande för att en sådan rösträttseffekt ska anses kausal är att inga liknande hopp kan påvisas i variabler som bestämdes långt tidigare, till exempel betyget i samhällskunskap från årskurs 9. Det tyder i så fall på att ungdomarna på olika sidor om tröskelvärdet var olika långt innan rösträtten kom in i bilden vilket gör att en eventuell rösträttseffekt blir svår att tolka. Det finns redan på förhand inga särskilda skäl att tro att antagandet inte skulle vara uppfyllt men test genomförs ändå i avsnitt 5 för att bekräfta detta.

Formellt skattas en modell med minsta kvadratmetoden (OLS) där gymnasiebetyget i samhällskunskap fungerar som det huvudsakliga utfallet. Den intressanta förklarande variabeln är naturligtvis rösträttsindikatorn som tar värdet ett för de som fyllde 18 år innan ett val och noll för de som fyllde 18 år efter ett val. Genom att inkludera födelsedatumets linjära påverkan på gymnasiebetyget i samhällskunskap i modellen åstadkoms den skattning av rösträtts-effekten som beskrevs ovan.

5 Resultat

I det här avsnittet visar jag först att den empiriska strategin vilar på en stabil grund och att den kan användas för att skatta en kausal effekt på ett trovärdigt sätt. Sedan presenterar jag rapportens huvudresultat.

⁷ Uttrycket "precis innan" innebär att de fyllde 18 år maximalt sju veckor före valet. Man behöver en viss längd på observationsfönstret för att kunna skatta ett stabilt linjärt samband mellan födelsedatumet och betyget.

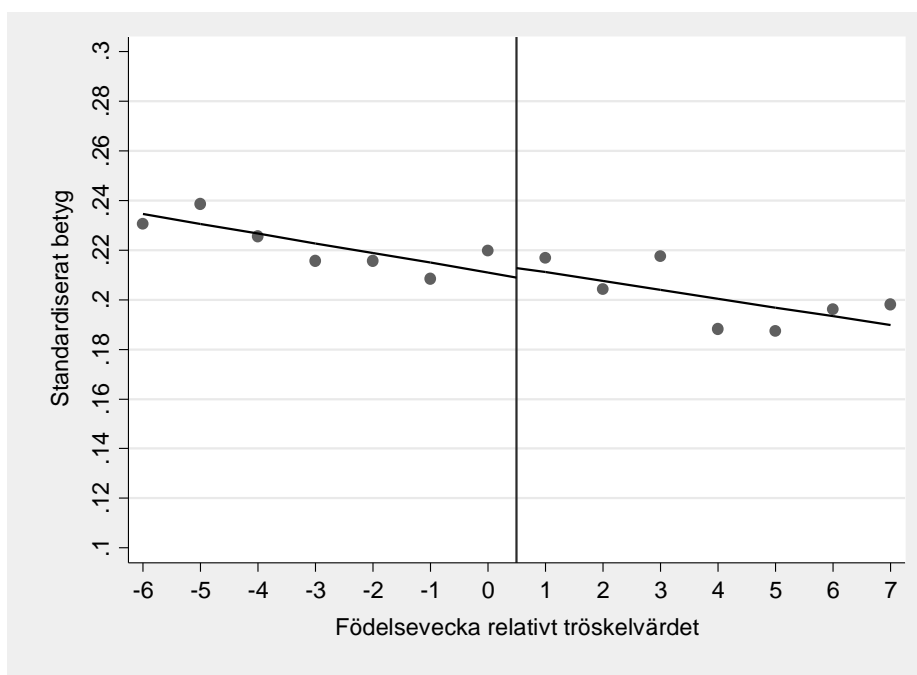
5.1 Hur trovärdig är den empiriska ansatsen?

Det fundamentala antagandet som ligger till grund för den empiriska ansatsen är att inget annat än rösträtten skiljer sig för ungdomar som är födda precis före jämfört med precis efter rösträttströskeln. Det får alltså inte vara så att de ungdomar som fyller 18 år precis före ett val är annorlunda jämfört med de ungdomar som fyller 18 år precis efter ett val (till exempel med avseende på föräldrarnas socioekonomiska ställning) eftersom det omöjliggör en kausal tolkning av den potentiella rösträttseffekten. Det här antagandet brukar typiskt sett testas genom att man applicerar den empiriska modellen på förutbestämda variabler, d.v.s. variabler som uppmättes långt innan rösträtten kom in i bilden (se Lee och Lemieux 2010). Om dessa variabler är lika i de två rösträttsgrupperna ger det en försäkran om att ungdomarna i grunden är lika och att bara rösträtten skiljer dem åt. I den här rapporten studerar jag följande sex förutbestämda variabler: det samlade slutbetyget från årskurs 9, slutbetyget i samhällskunskap från årskurs 9, moderns utbildningsnivå, faderns utbildningsnivå, moderns sysselsättningsstatus och faderns sysselsättningsstatus.⁸

Jag inleder dessa test av den empiriska ansatsen genom att i Figur 1 studera hur slutbetyget i samhällskunskap från årskurs 9 utvecklas över rösträttströskeln. Det här är en extra intressant variabel eftersom det är en förutbestämd variant av den huvudsakliga utfallsvariabeln. Siffrorna på x-axeln anger när en individ är född i relation till tröskeldatumet. Positiva värden innebär att man är född efter rösträttströskeln och att man således fyllde 18 år något för sent för att få rösta. Alla som fyllde 18 år under någon av de sju dagarna som närmast föregick ett val aggregeras ihop till vecka 0 medan de som fyllde 18 år veckan efter ett val aggregeras ihop till vecka 1 o.s.v. Vi ser att det finns ett negativt samband mellan födelsevecka och slutbetyget i samhällskunskap från årskurs 9 på så sätt att positiva födelseveckor är förknippade med låga betyg. Detta samband är förväntat eftersom personer födda tidigt på året typiskt sett lyckas bättre i skolan än personer födda senare på året. Men det mest intressanta är vad som händer precis vid tröskelvärdet. Som förklarades i avsnitt 4 är det skillnaden mellan linjernas skärningspunkter med gränslinjen som utgör skillnaden mellan de som fyllde 18 år precis före respektive precis efter ett val. Figur 1 visar att linjerna i stort sett möts vid gränslinjen vilket innebär att de undersökta individerna på de två sidorna av gränslinjen är väldigt lika med avseende på just den här förutbestämda variabeln, vilket ger stöd till den empiriska strategin.

⁸ Föräldrarnas egenskaper mäts, med något undantag, när ungdomarna är 15 år. Jag utför testen för de individer som faktiskt har information om gymnasiebetyg i samhällskunskap eftersom det är dessa individer som används för att skatta huvudresultaten i rapporten.

Figur 1 Sambandet mellan födelsedatum och samhällskunskapsbetyget i årskurs 9

Not: Figuren baseras på individer som hade information om betyget i samhällskunskap både från årskurs 9 och från gymnasiet (102 191 observationer). Siffrorna på x-axeln anger när en individ är född i relation till tröskeldatumet. Positiva värden innebär att man är född efter rösträtts-tröskeln och att man således fyllde 18 år något för sent för att få rösta.

I Tabell 4 nedan redovisar jag resultaten från motsvarande test för de övriga förutbestämda variablerna (även slutbetyget i samhällskunskap från årskurs 9 finns med i tabellen). Alla estimat i Tabell 4 motsvarar skillnader vid gränslinjen (se Figur 1) för de respektive variablerna. Negativa estimat betyder att linjen från rösträttssidan skär gränsvärdet vid en något lägre punkt än linjen från icke-rösträttssidan och vice versa. Inget av estimaten är statistiskt skilt från noll vilket innebär att vi inte kan förkasta nollhypotesen om att variablerna löper kontinuerligt över gränslinjen. Inte heller om man testar alla variablerna gemensamt (vilket normalt sett ökar risken för att förkasta nollhypotesen) kan något hopp i variablerna påvisas.⁹

Slutsatsen från de ovanstående övningarna blir således att ungdomarna som fyllde 18 år precis före respektive precis efter ett val är väldigt lika med

⁹ p-värdet för detta test ligger på 0,32. För att kunna förkasta nollhypotesen om att ingen av variablerna hoppar vid gränslinjen måste p-värdet åtminstone komma ned till 0,1.

avseende på variabler som uppmättes långt innan möjligheten att rösta borde komma in i bilden. Om vi hittar skillnader i politisk kunskap mellan de två rösträttsgrupperna efter valet är det därför rimligt att hänföra en sådan skillnad till just rösträtten.

Tabell 4 Skiljer sig förutbestämda variabler åt för individer som är födda på olika sidor om gränslinjen?

Kolumn:	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Variabel:	Betyg Åk 9 Totalt	Betyg Åk 9 Samhäll	Mor hög- utbildad	Far hög- utbildad	Mor i arbete	Far i arbete
Rösträtt	-0,0064 (0,0095)	-0,0037 (0,0117)	-0,0001 (0,0052)	0,0043 (0,0055)	-0,0031 (0,0041)	-0,0050 (0,0037)
Medelvärde	0,241	0,212	0,166	0,175	0,882	0,901
Observationer	102 191	102 191	115 321	111 904	115 405	112 437

p-värde från test av nollhypotesen att ingen av variablerna hoppar vid gränslinjen: 0,32

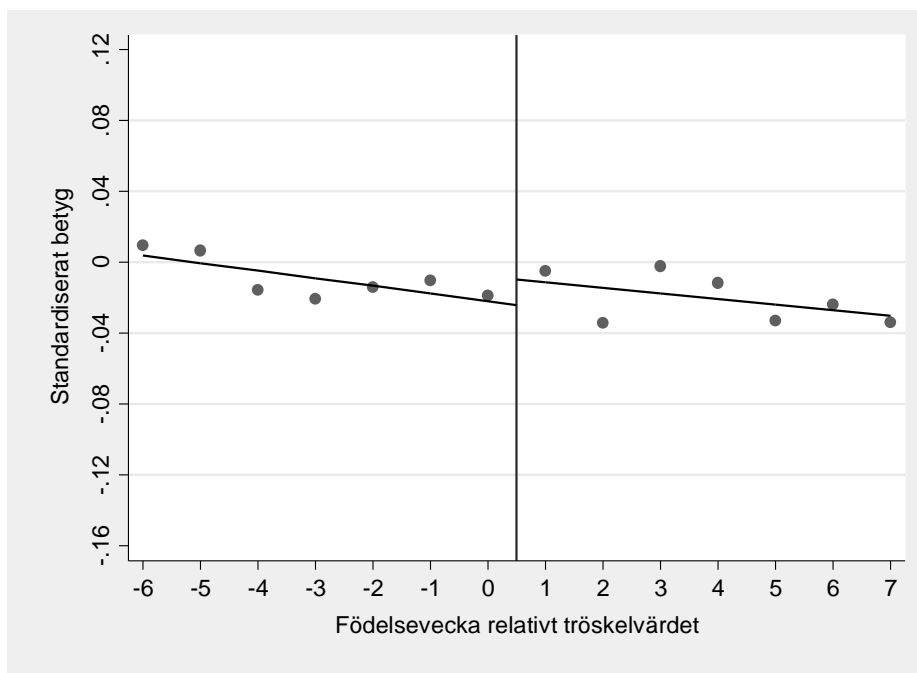
Not: Resultaten baseras på individer med information om gymnasiebetyget i samhällskunskap och om de respektive relevanta variablerna. ***/**** statistiskt säkerställt på 10-/5-/1-procentsnivån.

5.2 Effekten av möjligheten att rösta på politisk kunskap

Jag börjar med att grafiskt studera effekten av tidig möjlighet till röstning på gymnasiebetyget i samhällskunskap.¹⁰ Detta görs i Figur 2 nedan. Precis som för slutförde i samhällskunskap från årskurs 9 ser vi att det finns ett negativt samband mellan födelsevecka och gymnasiebetyget i samhällskunskap på så sätt att de ungdomar som fyllde 18 år under veckorna efter ett val (d.v.s. vecka 1–7 i figuren) har lägre betyg och att betyget faller ju längre bort från gränslinjen man kommer. Detta är förväntat eftersom de som tillhör till exempel vecka 7 är födda relativt sent på året och då brukar man i genomsnitt lyckas lite sämre i skolan. Om vi fokuserar på vad som sker i omedelbar anslutning till gränslinjen som skiljer de med tidig rösträtt från de andra ser vi att det finns ett litet *negativt* hopp. Att hoppet är negativt innebär att de som fyllde 18 år precis innan ett val har något *lägre* gymnasiebetyg i samhällskunskap än de som fyllde 18 år strax efter ett val. Resultatet strider således mot den hypotes som testas i den här uppsatsen och som lanserades av Wagner m.fl. (2012). Det ska samtidigt påpekas att hoppet är litet och det är inte statistiskt säkerställt att det faktiskt är negativt. Men det talar i varje fall starkt emot att det skulle finnas en positiv effekt av rösträtt på politisk kunskap.

¹⁰ För de som slutförde gymnasiet fram till och med 1996 används slutförde i ämnet samhällskunskap. För de som slutförde gymnasiet senare används betyget i kursen Samhällskunskap A.

Figur 2 Sambandet mellan födelsedatum och samhällskunskapsbetyget på gymnasiet

Not: Figuren baseras på individer med information om gymnasiebetyg i samhällskunskap (116 713 observationer). Siffrorna på x-axeln anger när en individ är född i relation till tröskel-datumet. Positiva värden innebär att man är född efter rösträttströskeln och att man således fyllde 18 år något för sent för att få rösta.

För att säkerställa att denna slutsats är rimlig undersöker jag även ett antal alternativa utfall. För det första studerar jag perioden fram till och med 1996 separat eftersom betygssättningen i samhällskunskap på gymnasiet under den här tiden skedde vid en, för den empiriska strategin, lämpligare tidpunkt. För det andra studerar jag perioden 1997–2010 separat och fokuserar då på kurserna Samhällskunskap B och Samhällskunskap C som normalt sett lästes mot slutet av gymnasieperioden (d.v.s. då rösträtten hade störst chans att påverka inlärandet). För det tredje använder jag högskoleprovets delprov i Allmänorientering som ett alternativt mått på politisk kunskap. Detta delprov fanns bara till och med 1995 varför bara tre rösträttströsklar kan användas för att studera detta utfall (riksdagsvalet 1988, riksdagsvalet 1991 och folkomröstningen om EU 1994).

Tabell 5 redovisar resultaten från dessa analyser (även skattningen som uppmättes i Figur 2 finns med i tabellen). Kolumn 1 innehåller huvudresultatet som också är identiskt med det lilla negativa hopp vid gränslinjen som syns i

Figur 2. De övriga utfallsvariablerna är utsatta för samma typ av analys och rösträttsestimaten i Tabell 5 motsvarar således samma typ av ”hopp” vid gränslinjen som i Figur 2. Kolumn 2 visar rösträttsestimatet för gymnasiebetyget i samhällskunskap under den tidiga perioden (d.v.s. fram till och med 1996). Effekten är negativ och ligger på drygt 1,5 procent av en standardavvikelse. Effekten är alltså väldigt liten och långt ifrån statistiskt skild från 0. Även för betygen i kurserna Samhällskunskap B (kolumn 3) och Samhällskunskap C (kolumn 4) ligger estimaten på den negativa sidan. Här är de till och med något större i en absolut mening och statistiskt skilda från 0 på 10-procentsnivån (vilket dock fortfarande är en ganska svag statistisk nivå). Det bör också nämnas att antalet observationer är ganska få i kolumn (3) och (4) varför åtminstone estimatet i kolumn (4) bör tolkas med försiktighet. Slutligen i kolumn (5) använder jag högskoleprovets delprov i Allmänorientering som utfall. Cirka 15 procent av frågorna i detta delprov handlar om politisk faktakunskap (Stage 1985) men även här uppmäts ett svagt negativt hopp precis vid gränslinjen. Estimatet utgör cirka 3,5 procent av en standardavvikelse men är inte statistiskt skilt från 0.

Tabell 5 Den skattade effekten av rösträtt på politisk kunskap

Kolumn:	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Variabel:	Samhälls- kunskap (s)	Samhälls- kunskap (t)	Samhälls- kunskap B	Samhälls- kunskap C	Allmän- orientering
Rösträtt	-0,0131 (0,0113)	-0,0155 (0,0181)	-0,0437* (0,0260)	-0,0813* (0,0483)	-0,0343 (0,0260)
Medelvärde	-0,0147	-0,0310	0,0105	0,0125	-0,248
Observationer	116 713	44 968	12 638	6 501	14 538

Not: s= samtliga, t= tidig period, d.v.s. fram till och med 1996. */**/*** statistiskt säkerställt på 10-/5-/1-procentsnivån.

Den samlade bilden är naturligtvis att estimaten ligger något på den negativa sidan. Samtidigt är de så svagt negativa att man inte med någon större säkerhet kan säga att det verkligen finns en negativ effekt. Det finns heller ingenting, i termer av tänkbara mekanismer, som talar för att ungdomar som fyllde 18 år precis före ett val skulle ha lägre nivåer av politisk kunskap vid utgången av gymnasiet än ungdomar som fyllde 18 år precis efter val. En rimlig tolkning

blir därför att det inte finns någon rösträttseffekt överhuvudtaget utan att de negativa resultaten är en följd av slumpen.¹¹

6 Slutsatser

Tidigare forskning på ungdomars politiska kunskaper från Österrike och Storbritannien har visat att det kan finnas ett samband mellan rösträttsåldern och den nivå av politiska kunskaper som ungdomar besitter. 16-åringar i Österrike (där rösträttsåldern är 16 år) har funnits ha i stort sett samma politiska kunskap som 18-åringar (se Wagner m.fl. 2012) medan 16-åringar i Storbritannien (där rösträttsåldern är 18 år) tenderar att ha lägre kunskap än sina några år äldre kamrater (se Chan och Clayton 2006). Dessa studier antyder, men bevisar inte, att den politiska kunskapen hos 16-åringar påverkas av den rådande rösträttsåldern på så sätt att 16-åringar med rösträtt kanske växer med uppgiften.

Resultaten i studierna ovan skulle också kunna förklaras av andra skillnader mellan de två länderna än just rösträttsåldern (till exempel undervisningen i skolan). För att studera den här frågan på ett mer kontrollerat sätt har jag i den här rapporten studerat jämförbara ungdomar i Sverige vars potentiella röstningsdebut skiljer sig åt av slumpmässiga skäl. Genom att jämföra gymnasiebetygen i samhällskunskap för de ungdomar som fyllde 18 år precis före respektive precis efter ett val kan jag skatta den kausala effekten av möjligheten att rösta vid tidig ålder på politisk kunskap vid utgången av gymnasiet. Den empiriska strategin bygger på att de som fyller 18 år precis före respektive precis efter ett val i genomsnitt är lika i alla andra avseenden än just rösträtten. Analysen svarar på frågan om 18-åringar med rösträtt växer med uppgiften i termer av att de blir mer informerade om politik än sina icke-röstberättigade kamrater.

Resultaten visar entydigt att den tidiga rösträtten inte ger ökade kunskaper i samhällskunskap. Denna slutsats bygger visserligen på forskning på 18-åringar men tyder ändå på att en sänkt rösträttsålder, exempelvis till 16 år, inte skulle ge ökad motivation att lära sig mer om politik bland de berörda ungdomarna. Det bör samtidigt poängteras att rösträtt vid 16 år likväl kan vara en god idé, men vi bör alltså inte förvänta oss att rösträtten i sig medför positiva effekter på ungdomarnas kunskaper om politik. Det kan inte heller uteslutas att undervisningen i samhällskunskap i skolan förändras om rösträttsåldern sänks så att politiskt material introduceras i ett tidigare skede. Om det skulle ske så kan det

¹¹ I Rosenqvist (2016) utför jag en mängd robusthetstest (d.v.s. test av hur robusta resultaten är mot små ändringar i den empiriska modellen) för var och en av utfallsvariablerna men resultaten därifrån har ingen substantiell inverkan på den samlade slutsatsen.

mycket väl bli så att 16-åringar blir mer politiskt kunniga än vad de var innan sänkningen, men det skulle i så fall vara ett resultat av en förändrad undervisning snarare än av ökad motivation att lära sig mer om politik bland 16-åringarna.

Referenser

- Bhatti, Y., Hansen, K. M. och Wass, H. (2016), "First-time boost beats experience: the effect of past eligibility on turnout", *Electoral Studies*, 41, 151–158.
- Butt, S. (2004), "Political Knowledge and Routes to Party Choice in the British General Election of 2001", *British Elections och Parties Review*, 14, 3–17.
- Central Intelligence Agency. (2015), "The World Factbook". <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>>.
- Chan, T. W. och Clayton, M. (2006), "Should the voting age be lowered to sixteen? Normative and empirical considerations", *Political Studies*, 54(3), 533–558.
- Coppock, A. och Green, D. P. (under publicering), "Is Voting Habit Forming? New Evidence from Experiments and Regression Discontinuities", *American Journal of Political Science*.
- Delli Carpini, M. X., och Keeter, S. (1996), "What Americans Know about Politics and Why it Matters", Yale University Press, New Haven.
- Dickert-Conlin, S. och Elder, T. (2010), "Suburban legend: School cutoff dates and the timing of births", *Economics of Education Review*, 29(5), 826–841.
- Hart, D., Donnelly, T. M., Youniss, J. och Atkins, R. (2007), "High school community service as a predictor of adult voting and volunteering", *American Educational Research Journal*, 44(1), 197–219.
- Hart, D. och Atkins, R. (2011), "American sixteen-och seventeen-year-olds are ready to vote", *The ANNALS of the American Academy of Political och Social Science*, 633(1), 201–222.
- Lee, D. S. och Lemieux, T. (2010), "Regression Discontinuity Designs in Economics", *Journal of Economic Literature*, 48(2), 281–355.
- Meirick, P. C. och Wackman, D. B. (2004), "Kids Voting and Political Knowledge: Narrowing Gaps, Informing Votes", *Social Science Quarterly*, 85(5), 1161–1177.
- Meredith, M. (2009), "Persistence in political participation", *Quarterly Journal of Political Science*, 4(3), 187–209.
- Rosenqvist, O. (2016), "Rising to the occasion? Youth political knowledge and the voting age", IFAU Working Paper 2016:6.

- SCB. (2015). Nedladdat 5 augusti 2015. <<http://www.scb.se>>.
- Scharpf, F. (1999), "Governing in Europe: Effective and Democratic?", Oxford University Press, Oxford.
- Skolverket. (2015). Nedladdat 5 augusti 2015. <http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/gymnasi utbildning/gymnasieskola/kursplaner-fore-2011/subjectKursinfo.htm?subjectCode=SH&course-Code=SH1201&lang=sv#anchor_SH1201>
- Stage, C. (1985), "Gruppskillnader i provresultat: uppgiftsinnehållets betydelse för resultatskillnader mellan män och kvinnor på prov i ordkunskap och allmänorientering". Umeå universitet, Akademiska avhandlingar vid pedagogiska institutionen, nr 17.
- Syvertsen, A. K., Stout, M. D., Flanagan, C. A., Mitra, D. L., Oliver, M. B. och Sundar, S. S. (2009), "Using elections as teachable moments: A randomized evaluation of the student voices civic education program", *American Journal of Education*, 116(1), 33–67.
- Valmyndigheten. (2015), Nedladdat 5 augusti 2015. <http://www.val.se/det_svenska_valsystemet/historik/index.html>.
- Wagner, M., Johann, D. och Kritzinger, S. (2012), "Voting at 16: Turnout and the quality of vote choice", *Electoral studies*, 31(2), 372–383.
- Wästberg, O. (2016), "16-åringar ska få rösta i kommunalvalen", *Expressen* 5 januari 2016.

Appendix A

Tabell A1. Mål för kursen Samhällskunskap A

Eleverna ska:

1. ha kunskap om demokratins framväxt och funktion samt kunna tillämpa ett demokratiskt arbetsätt
 2. kunna förstå hur politiska, ekonomiska, geografiska och sociala förhållanden har format och ständigt påverkar såväl vårt eget samhälle som det internationella samhället
 3. ha kunskaper om det politiska systemets funktion på lokal, regional, nationell och EU-nivå
 4. kunna förstå hur man kan påverka politiska beslut på lokal, regional och nationell nivå, inom EU samt internationellt
 5. kunna formulera, förstå och reflektera över samhällsfrågor ur såväl historiska som framtida perspektiv
 6. kunna lägga etiska och miljömässiga perspektiv på olika samhällsfrågor
 7. kunna använda olika kunskapskällor och metoder vid arbetet med samhällsfrågor
 8. känna till hur åsikter och attityder uppstår samt vara medveten om hur värderingar och ställningstaganden formas
-

Not: Informationen i Tabell A1 är hämtad från Skolverket (2015).

IFAU:s publikationsserier – senast utgivna

Rapporter

- 2016:1** Engdahl Mattias och Anders Forslund ”En förlorad generation? Om ungas etablering på arbetsmarknaden”
- 2016:2** Bastani Spencer, Ylva Moberg och Håkan Selin ”Hur känslig är gifta kvinnors sysselsättning för förändring i skatte- och bidragssystemet?”
- 2016:3** Lundin Martin, Oskar Nordström Skans och Pär Zetterberg ”Kåren och kariären: studentpolitiken som språngbräda”
- 2016:4** Brommesson Douglas, Gissur Erlingsson, Johan Karlsson Schaffer, Jörgen Ödalen och Mattias Fogelgren ”Att möta den högre utbildningens utmaningar”
- 2016:5** Egebark Johan ”Effekter av skatter på ungas egenföretagande”
- 2016:6** Mannelqvist Ruth, Berndt Karlsson och Bengt Järvalho ”Arbete och arbetsmarknad i sjukförsäkringen”
- 2016:7** Rosenqvist Olof ”Rösträtt och ungdomars kunskap om politik”

Working papers

- 2016:1** Bastani Spencer, Ylva Moberg och Håkan Selin “Estimating participation responses using transfer program reform”
- 2016:2** Lundin Martin, Oskar Nordström Skans och Pär Zetterberg “Leadership experiences, labor market entry, and early career trajectories”
- 2016:3** van den Berg Gerard J., Lena Janys, Enno Mammen, Jens P. Nielsen ”A general semiparametric approach to inference with marker-dependent hazard rate models”
- 2016:4** Egebark Johan “Effects of taxes on youth self-employment and income”
- 2016:5** Holmlund Helena “Education and equality of opportunity: what have we learned from educational reforms?”
- 2016:6** Rosenqvist Olof “Rising to the occasion? Youth political knowledge and the voting age”

Dissertation series

- 2015:1** Egebark Johan “Taxes, nudges and conformity. Essays in labor and behavioral economics”
- 2015:2** Blind Ina “Essays on urban economics”